

'Als je pesten niet kunt stoppen, betekent het niet dat jij je baan slecht doet'

De Wet veiligheid op school zou het schoolleven voor kinderen die gepest worden een stuk makkelijker moeten maken. Maar pestprotocols zouden onderin de la belanden en de leraren 'kijken weg'. Is het echt zo dat de leraar er bewust weinig aan doet?

Met de Week van het Pesten werd een langlopende discussie landelijk weer flink aangezwengeld: Wat is de rol van de leraar als er in de klas gepest wordt? Sinds augustus moeten scholen aan een inspanningsverplichting voldoen om een actief veiligheidsbeleid te voeren. De Onderwijsinspectie ziet toe op naleving van de Wet veiligheid op school. Maar ondanks protocollen en richtlijnen hebben leraren nog steeds moeite met het aanpakken van pesten. Kinderombudsvrouw Margritte Kalverboer trok in haar eerste weken als Kinderombudsvrouw aan de bel na gesprekken met kinderen: 'Formeel is alles goed geregeld', zei ze in een interview met *Schooljournaal*. 'Maar wanneer ik met kinderen praat, hoor ik dat er nog steeds veel wordt getreurd. De juf of meester ziet het wel, maar doet er niets aan.' Ook in andere media wordt een luie leraar geschetst die geen verantwoordelijkheid neemt: "Pestprotocollen zijn

'Kinderen pesten omdat ze cool en populair willen zijn'

dode letters als het onderin de la ligt', aldus staatssecretaris Dekker in *Schooljournaal*. En kranten kopten: "Leraren doen te weinig tegen pesten", en "Veel docenten onbekend met pestprotocol." Wat is er aan de hand?

VERTROUWENSRELATIE

'De uitvoering van de wet valt mij best een beetje tegen', zegt Klaas Hiemstra, directeur van stichting School & Veiligheid. 'Kennelijk moet er toch nog iets meer gebeuren voor leraren echt in actie komen tegen pesten. Ze krijgen nogal wat op hun dak en hebben het enorm druk, maar ze

moeten er echt wat mee. Het moet normaal worden dat leraren pesten aanpakken.' Leraren hebben een professionele verantwoordelijkheid om pesten aan te pakken, zegt ook Wouter Prins, beleidsmedewerker arbo en veiligheid van CNV Onderwijs. 'Leerlingen hebben recht op een veilige leeromgeving en de leraar heeft daar absoluut een belangrijke rol in. Maar dat betekent niet dat het makkelijk is. Zo is er een vertrouwensrelatie tussen leraar en leerling. Alle leraren willen hun leerlingen helpen als ze gepest worden, maar wanneer doorbreek je dat vertrouwen om de pester of omstanders aan te kunnen spreken? Want wat gebeurt er met een gepest kind als het 'geklik' heeft tegen een leraar? De leraar wordt door dit soort kwesties handelingsverlegen. Daarbij, als zelfs de eigen ouders van een gepest kind niet op de hoogte zijn dat hun kind gepest wordt, wat kan en mag je dan van een leraar verwachten? Zeker in het voortgezet onderwijs, waar leraren hun leerlingen maar een klein aantal uren zien en meemaken.'

SOCIALE VAARDIGHEIDSCURSUS

De Week van het Pesten was net voorbij toen het proefschrift van de aan de Rijksuniversiteit Groningen verbonden socioloog Beau Oldenburg werd goedgekeurd. Hierin stelt ze deze zo prangende vraag: In hoeverre hebben basisschoolleraars de skills om pesten op school aan te pakken? 'Er circuleert veel onzin over pesten. Zo zijn er artikelen waarin de pestslachtoffers wordt aangeraden om sociale vaardigheidscursus te gaan. Vreselijk.' De moeilijkheid voor leraren om pesten aan te pakken begint al met de definitie van pesten, zegt ze. 'Is dit pesten of plagen? Leraren hebben moeite om het verschil te zien. Pesten is structureel, er is een machtsverschil en het is bewust.' Toch is het lastig te signaleren. 'Slachtoffers vertellen het niet altijd aan de leraar, en zelfs niet altijd aan familie of vrienden, dus het is niet makkelijk voor leerkrachten om

het pesten direct te observeren.' Blijf vooral praten met collega-leraren, zegt de socioloog. 'Dan krijg je weer nieuwe informatie over wat er gaande is. Zorg daarbij dat er zo min mogelijk onbewaakte momenten zijn. Bijvoorbeeld door te surveilleren op het plein in fluorescerende hesjes. Zo kunnen kinderen zien: hé de leraar is op het schoolplein en let op.'

FINS ONDERZOEK

Om pesten verder te kunnen stoppen is het belangrijk te weten waaróm sommige leerlingen nu eigenlijk pesten. 'Ook daar bestaan veel misverstanden over', aldus Oldenburg. 'Zo wordt gezegd dat pesters eigenlijk heel onzeker zijn, geen vrienden hebben, impulsief reageren. Dat is voor sommige pesters misschien wel waar, maar volgens onderzoek van de Finse wetenschapper Christina Samilvalli is de belangrijkste reden dat deze kinderen cool en populair willen zijn. Het gaat dus om sociale status.' Dit zou ook betekenen dat het pesten niet alleen iets is tussen de pester en het slachtoffer, maar dat de hele klas er een rol in speelt. 'De klasgenoten bepalen namelijk of pesten een succesvolle strategie is om cool te zijn. Als de klas de pester niet helpt en hem zelfs negeert dan werkt deze methode voor hem dus niet.' Leraren hebben volgens Oldenburg vaak het idee dat het probleem zich in hun klas niet zo erg voordoet. 'Ze denken vaak dat het niet over hun klas gaat, of ze zeggen "Het valt wel mee". Helaas: het

is een verschijnsel dat in elke groep voorkomt. Daarom is het als eerste van belang om de leerkracht wakker te schudden: hé, het gaat óók over jou en je moet er wat mee! En ja, het is een subjectief verschijnsel, maar neem alle signalen die wijzen op pesten serieus.'

HARTSTIKKE DRUK

In de afgelopen jaren is er heel veel media-aandacht geweest voor pesten. Als gevolg daarvan is de druk op leraren om pesten te stoppen behoorlijk toegenomen. 'Van leerkrachten wordt steeds vaker verwacht dat zij er in slagen om het pesten tegen te gaan, terwijl ze al een heleboel andere taken hebben en hartstikke druk zijn', zegt Oldenburg. 'Het is goed om als leraar te beseffen dat het heel moeilijk is om pesten op te lossen en dat het in elke klas wel voorkomt. Als het jou niet lukt om het te stoppen, dan betekent het niet dat jij je werk niet goed doet. Het is gewoon heel erg lastig.' Hiemstra denkt dat het uitgangspunt van de Wet sociale veiligheid in school in elk geval goed is: 'De vrijblijvendheid van het aanpakken van pesten gaat er nu af. De Inspectie gaat echt kijken wat scholen er precies tegen doen en met welke methode. Er is een officiële monitor, gemaakt door sectorraden en Inspectie, die scholen móeten afnemen. Daarnaast zijn er gesprekken met docenten of de aanpak past bij het beleid en situatie van de school.' ■

Het meisje op de foto heeft niets met het artikel te maken.